

312. československá stíhací perut' RAF

Znak 312. československé stíhací perutě

312. československá stíhací perut' RAF byla jednou ze čtyř [československých perutí RAF](#). Jejím heslem bylo latinské: *NON MULTI SED MULTA* („ne mnozí, ale mnoho“ – tj. nikoli mnoho mužů, nýbrž mnoho činů).

Vznik

Jednotka vznikla ve druhé polovině roku [1940](#) především z českých stíhacích pilotů, působících ve [francouzském letectvu](#) kteří, po prohrané [bitvě o Francii](#), postupně odpluli do Velké Británie. Stalo se tak většinou oklikou přes Severní Afriku, kam piloti jednotek GC I/4, II/4, I/5 a II/5 se stroji [Curtiss P-36 Hawk](#) a jednotek GC I/3, II/3 a III/3 se stroji [Dewoitine D.520](#) přelétli. Do Anglie odešli také piloti jednotek CG III/5, I/9 a I/10 operující do té doby na letounech [Morane-Saulnier MS.406](#) přímo v Severní Africe. Zpočátku byly velitelské funkce zdvojeny a kromě československých je zastávali i britští důstojníci. Prvním československým velitelem se stal S/Ldr Ján Ambruš. Jednotku tehdy tvořili piloti se spoustou bojových zkušeností a desítkami sestřelů, například [Alois Vašátka](#), [František Peřina](#) či [Josef Stehlík](#). Piloti se nejprve přeškolovali na letouny [Hawker Hurricane](#).

Nasazení

Bitva o Británii

Do [bitvy o Británii](#) perut' zasáhla spíše okrajově, přičemž provedla pouhých 85 bojových letů a dosáhla 4 sestřelů a 5 strojů poškodila. Perut' byla 2. října 1940 prohlášena za bojeschopnou a nasazena u [Liverpoolu](#), který byl v té době častým cílem německých bombardérů. Operovala z letiště Speke. Prvního vítězství perut' dosáhla 8. října 1940, kdy trojice Hurricaneů sestřelila německý [Junkers Ju 88A-1](#). Dne 11. října šest Hurricaneů, společně se šesti [Spitfirey](#) 611. perutě, podílelo na se střelení tří německých bombardérů [Dornier Do 17Z-3](#).

Hlídkování

Letka A zůstala na letišti Speke i po skončení bitvy o Británii, přesně do 3. března 1941. Letka A bylo od 21. prosince 1940 nasazena ve [Walesu](#), kde především hlídkovala proti německému průzkumu nad [Svatojiřským průlivem](#). Obě letky se spojily v druhé polovině dubna 1941, kdy se přesunuly na ostrov [Man](#) a nadále se věnovaly především rutinnímu hlídkování.

Operace nad Francií

Situace se změnila 29. května 1941 kdy byla perut' přesunuta do hrabství Surrey a začala se, už s Hurricaney Mk. IIB, účastnit letů na okupovanou Evropou. Do konce července se perut' účastnila 35 operací, především doprovodu britských bombardérů nad Francií. V této době dosáhla 312. perut' čtyř sestřelů, pěti pravděpodobných sestřelů a dva stroje poškozené při ztrátě dvou pilotů (Sgt Josef Menšík a F/Sgt Jan Truhlář byli zajati). Poté se perut' přesunula na letiště Martlesham Heath odkud až do 19. srpna 1941 především doprovázela konvoje. V této době dosáhla rekordu v počtu letů, který překonala až během operace Overlord.

Přezbrojení

Poté se perut' přesunula na sever do Skotska kde byla přezbrojena letouny Supermarine Spitfire nejprve verzí Mk. IIA a Mk. IIB a od listopadu 1941 používala verzi Mk. VB. Poté se opět přesunula do Walesu, kde od 1. ledna do 24. ledna 1942 operovala především při hlídkování v [Bristolském zálivu](#). V hlídkování pokračovala až do druhé poloviny dubna 1942, kdy dvakrát provázela Hurricaney nad francouzský [Cherbourg](#).

Exeter (Czechoslovak) Wing

Dne 3. května se 312. perut' přesunula na letiště Harrowbeer u Plymouthu, kde s [310.](#) a [313.](#) squadronou vytvořila *Exeter (Czechoslovak) Wing*. Československý stíhací křídlo pak podnikalo operace nad okupovanou Evropou (především operace [Circus](#), [Ramrod](#), [Rodeo](#), [Rhubarb](#) a [Roadstead](#)). 312. perut' se spolu se svým wingem úspěšně účastnila krytí Operace Jubilee, tedy [vylodění u Dieppe](#). Jednalo se o tři operace – doprovod bitevních letounů Hurricane, hlídkování nad bojištěm a ochranu ustupujícího konvoje. V bojích dosáhla dvou vítězství, dvou pravděpodobných vítězství a tři stroje poškodila. Československý wing v oblasti Exeteru operoval

až do června 1943, kdy byl odeslán na sever na odpočinek. Problémy působily především parametry jejich Spitfirů Mk. VB, které již dosti zaostávaly nad německými stroji [Focke-Wulf Fw 190](#).

Skotsko

Dne 24. června 1943 se 312. peruč přesunula do Skabrae na ostrově Mainland na [Orknejích](#), kde prováděla především hlídkování proti průzkumu [Luftwaffe](#) nad základnou [Scapa Flow](#). Jednotka operovala i z jiných místech ve Skotsku, přičemž základna Sumburgh na [Shetlandách](#) byla nejsevernějším místem, odkud čechoslováci létali.

Ibsley (Czechoslovak) Wing

V září 1943 se peruč přesunula do Ibsley, kde se opět spojila s ostatními československými stíhacími perutěmi pod názvem *Ibsley (Czechoslovak) Wing*. Všechny tři perutě zde operovaly v rámci příprav na [vylodění v Normandii](#). Od 20. ledna 1944 jednotka konečně dostala nové moderní Spitfiry LF Mk. IXC. Od května 1944 se *Ibsley (Czechoslovak) Wing* změnil na *No 134th (Czechoslovak) Wing*.

Operace Overlord

Všechny tři perutě se účastnily příprav a průběhu [Operace Overlord](#), přičemž 312. peruč zde dosáhla maxima v počtu bojových vzletů během celé války a od [28. června](#) 1944 dokonce celý wing operoval z francouzského území z letiště u [Caen](#). Vzhledem k nedostatku záloh však byl wing dne [3. července 1944](#) převelen z bojiště ke Vzdušné obraně Velké Británie.

Závěr války

312. peruč nadále operovala z letiště Coltishall v hrabství Norfolk. Až do konce války především doprovázela britské bombardéry a napadala pozemní cíle v Nizozemí a Německu. V září 1944 se 312. a 310. peruč podílely na podpoře výsadkové [Operace Market Garden](#). Jako wing operovaly 310., 312. a 313. peruč opět až od prosince 1944. Poslední velkou operací s účastí 312. perutě byla 24. března 1945 operace Varsity, tedy přechod spojeneckých vojsk přes [Rýn](#). Opravdu poslední bojovou operací perutě byl 19. dubna 1945 doprovod bombardérů při náletu na [Helgoland](#).

Shrnutí

Během války jednotka vykonala 17 472 bojových letů v délce 10 364 operačních hodin. Její piloti sestřelili 14 strojů jistě, 9 pravděpodobně a 19 poškodili. Během války v řadách 312. perutě sloužilo 141 pilotů (132 Čechoslováků, osm Britů, jeden Američan). Ztráty jednotky činily šest zajatých a 17 mrtvých (z toho jeden Brit).

Poválečná doba

Po skončení války se peruč 13. srpna 1945 přesunula do [Československa](#). Do československa přivezla československou vládou zakoupené Spitfiry LF Mk. IXE. Ze stavu RAF byla vyškrtuta 15. února 1946. Peruč byla od 22. září 1945 dislokována na letišti Planá u Českých Budějovic a stala se základem 28. října 1945 nově vytvořené 2. letecké divize (tvořil ji 4. stíhací pluk „Letce Vašátka“ a 5. stíhací pluk – základem každého byla jedna z letek 312. perutě). Po [únoru 1948](#) byl z letectva propuštěn personál sloužící za války v RAF, což se týkalo i bojovníků 312. perutě. 4. srpna „Letce Vašátka“ byl dokonce zcela rozpuštěn a obnoven až později.

Používané letouny

- [Hawker Hurricane](#) verzí Mk.I, Mk.IIB
- [Supermarine Spitfire](#) verzí Mk. IIA, Mk. IIB, Mk.VB, Mk.VC, LF Mk.IXC, LF Mk.IXE, HF Mk.IX, F Mk.IXB, F Mk.IXC

Velitelé perutě

- S/Ldr [Ján Ambruš](#) (9. září 1940 — 12. prosince 1940)
- S/Ldr [Frank H. Tyson](#) (5. září 1940 – 1. dubna 1941)
- S/Ldr [Evžen Čížek](#) (12. prosince 1940 – 27. květen 1941)
- S/Ldr [Jan Klán](#) (27. květen 1941 – 5. června 1941)
- S/Ldr [Alois Vašátka](#) (5. června 1941 – 3. květen 1942)
- S/Ldr [Jan Čermák](#) (3. květen 1942 – 1. leden 1943)
- S/Ldr [Tomáš Vybíral](#) (1. leden 1943 – 1. listopad 1943)
- S/Ldr [František Vancí](#), DFC (1. listopad 1943 – 15. květen 1944)
- S/Ldr [Jaroslav Hladě](#), DSO, DFC, OBE (15. květen 1944 – 15. listopad 1944)
- S/Ldr [Václav Šlouf](#), DFC (15. listopad – 19. duben 1945)
- S/Ldr [Hugo Hrbáček](#), DFC (od 19. dubna 1945)

Nejúspěšnější piloti 312. perutě

První číslo jsou sestřelené stroje, druhé pravděpodobné sestřely a třetí poškozené stroje. První sérii tvoří úspěchy dosažené u 312. perutě, druhou úspěchy za celkou dobu války.

- S/Ldr [Otmar Kučera](#), DFC: 3–1–0 (celkem: 7–1–1)
- F/Lt [Josef stehlík](#): 2–2–1 (celkem: 10–3–1)
- W/Cdr Alois Vašátko, DFC: 2–1–1 (celkem: 15–4–1)
- F/Lt [Josef Kepřt](#), DFC: 2–0–1 (celkem: 4–1–1)
- F/Lt [Vojtěch Smolík](#), DFC: 1–1–1 (celkem: 1–1–1)
- F/Lt [Karel Pošta](#), DFC: 1–0–2 (celkem: 3–0–2)
- S/Ldr [František Peřina](#): 1–0–1 (celkem: 12–2–1)